

Raadsmemo

Onderwerp	-	Programmeerafspraken windenergie
Portefeuillehouder	-	A. Schuurman (wethouder)
Domein	-	Ruimte
Contactpersoon	-	Thijs Mosterman
Contactgegevens	-	t.mosterman@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van	11 april 2024
Behandeling in raadsvergadering van	22 april 2024

Hoofdboodschap

Op 8 maart jl ontving de gemeente Dalfsen een brief van de provincie Overijssel over de mogelijkheid van het maken van programmeerafspraken voor windenergie in de gemeente Dalfsen (zie bijlage). Aanleiding is het aangescherpte windbeleid van de provincie en de wens van gemeenten regie te houden op de locatie en aantallen windmolens in onze regio.

Onder voorbehoud van instemming door de gemeenteraad is het college voornemens akkoord te gaan met het voorstel programmeringsafspraken windenergie 2024 waarbij 60 GWh wordt toebedeeld aan Dalfserveld West met een openstellingsdatum van dit deelgebied op 1 april 2025. Hiermee willen we het lopende gebiedsproces in Dalfserveld West niet verstoren en eventuele andere windplannen buiten dit gebied tegen te houden. Het college is van mening dat de programmeerafspraken passen binnen de eerder gemaakte raadsbesluiten.

Inleiding

Onlangs heeft u via twee raadsmemo's geïnformeerd over twee ontwikkelingen over de energietransitie in Dalfsen. Een raadsmemo ging over het vervolg van het gebiedsproces Dalfserveld West ([link](#)). Een tweede memo ging over de ontwikkelingen rondom de aangescherpte wind- en zonbeleid van de provincie Overijssel en onze zienswijze hierop ([link](#)). In de laatstgenoemde raadsmemo is aangegeven dat de provincie werkt aan programmeerafspraken over windenergie. Deze memo gaat primair over deze afspraken en hebben een relatie met de voorgaande twee raadsmemo's. De gemeente heeft een brief en format ontvangen over deze afspraken. Beide stukken zijn als bijlage bijgevoegd. In de brief wordt een nadere uitleg gegeven over het windbeleid en de mogelijkheid voor het maken van programmeerafspraken. Ook blijkt uit de brief dat haast is geboden vanwege het naderende besluitvormingsproces van de provincie. Ondanks het ongenoegen van het college over de haastige besluitvorming, is besloten om afspraken te maken.

Wat wordt afgesproken?

De afspraken gaan over twee hoofdpunten: een gebied waar windmolens worden toegestaan en de maximale hoeveelheid windenergie. De afspraken bevatten ook een termijn van openstelling. Dit is een periode van drie maanden waarin initiatiefnemers hun windplan kunnen indienen bij de provincie.

Het college stelt voor, in lijn met eerdere raadsbesluiten, het zoekgebied Dalfserveld West op te nemen in de afspraken. De gebied ligt in het voorkeursgebied van de provincie Overijssel. Het gebiedsproces loopt hier inmiddels 2 jaar en waarbij plannen worden gemaakt voor onder meer een aantal windmolens. Een ander gebied is door de raad niet aangewezen voor windmolens. Door het opnemen van Dalfserveld West in de afspraken worden andere gebieden in onze gemeente uitgesloten voor plaatsing van windmolens.

Het college stelt voor om voor Dalfserveld West een hoeveelheid windenergie te begrenzen op 60 giga watt uur (GWh). Dat zijn grofweg 3 grote windmolens. In 2022 zijn ruimtelijke kaders voor grootschalige duurzame energieproductie vastgesteld. In deze kaders is voor Dalfserveld West een ambitieuze streefopgave van 100 tot 150 Gwh opgenomen. Dat is meer dan het ons bod voor 2030 uit de Regionale Energie Strategie (RES). De streefopgave betreft een mix van zon- en windenergie. Circa 60% moet uit windenergie bestaan maar de bewoners krijgen de gelegenheid om meer

windenergie op te wekken. Als uitgegaan wordt van een totale streefopgave van 100 GWh dan is op basis van het genoemde percentage de windopgave 60 GWh.

De bewoners geven afgelopen december in hun brief aan dat zij inschatten dat maximaal 40 GWh (2 grote molens) aan windenergie kan worden opgewekt. In de programmeerafspraak wordt dus een hogere opgave voorgesteld. Opgemerkt wordt dat de provincie deze opgave ziet als een plafond dus niet als een verplichting.

Zoals aangegeven wensen bewoners van Dalfserveld waarschijnlijk een lager plafond. Een hoger plafond kan een aanzuigend effect hebben op andere initiatiefnemers en dat wil Dalfsen voorkomen.

De provincie geeft aan de termijn van openstelling zo spoedig mogelijk te willen plannen. De ervaring leert namelijk dat het zeker 5 jaar duurt om windmolens te realiseren. Om zekerheid te hebben dat de windmolens uit een programmeerafspraak daadwerkelijk voor 2030 operationeel zijn, dienen plannen snel te worden ingediend. Het college heeft aangedrongen op een latere openstelling vanwege het lopende gebiedsproces in Dalfserveld West. Hier is de planning dat eind 2024 een energieplan op hoofdlijnen gereed is. Daarna wil de gemeente Dalfsen gelegenheid hebben voor eigen bestuurlijke beoordeling van het energieplan. Dit is mogelijk in het eerste kwartaal van 2025. De provinciale openstelling is daarom gepland in het tweede kwartaal van 2025. Dit wordt in de programmeerafspraken vastgelegd.

Wat zijn de gevolgen voor Dalfserveld West?

De programmeerafspraken vormen naar verwachting geen belemmering voor het gebiedsproces. Het geeft zelfs enige zekerheid richting de bewoners ten aanzien van planning en doelstelling. Het kan ook opgevat worden als een vorm van borging c.q. bescherming tegen 'nog meer windmolens'. Dit is een wens uit de eerder genoemde bewonersbrief.

De provincie legt in haar brief uit dat tijdens de openstelling meerdere plannen kunnen worden ingediend en dat deze dan zorgvuldig worden afgewogen. Het afwegingskader is weergegeven in de Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE [link](#)). Hierin speelt de mate van lokaal eigendom een grote rol, naast de gebruikelijke voorwaarden rondom veiligheid, participatie en landschappelijke inpassing. Het is dus mogelijk dat de komende maanden een nieuwe initiatiefnemer een eigen participatieproces gaat opstarten in Dalfserveld West. De bewoners hebben op 9 april jl een bewonersavond gehad. De brief van het college is besproken en besloten is om aan de slag te gaan met collectief energieplan. Zij worden voorafgaand aan de raadspresentatie van 15 april geïnformeerd over de voorgenomen programmeerafspraken

Wat zijn de gevolgen voor onze eigen ruimtelijke kaders voor grootschalige energieproductie?

De ruimtelijke kaders zoals vastgesteld door uw raad waren destijds in overeenstemming met het toenmalige provinciale zon- en windbeleid. Door de voorgenomen aanscherping van het provinciale wind- en zonbeleid ontstaan er verschillen. Eerder genoemde raadsmemo over de zienswijze gaat hier dieper op in. De provincie heeft nog geen inhoudelijke reactie gegeven op onze zienswijze. Wel heeft de provincie toegezegd bij de beoordeling van ingediende plannen rekening te houden met lokale kaders.

Wat zijn de gevolgen voor onze energiedoelen zoals ons RES-bod?

Voor het halen van ons RES-bod ten aanzien van windenergie is formeel nog 12 GWh nodig. Dat is minder dan 1 grote windmolen. Als het gebiedsproces in Dalfserveld West wordt afgerond met een energieplan met 1, 2 of 3 windmolens, wordt het RES-doel gehaald. Tevens maken we dan ook goede stappen richting de totale Dalfser opgave voor 2050. De programmeerafspraken zorgen niet voor belemmeringen en kunnen zelfs een positief effect hebben op het halen van onze energiedoelen.

Wat doen onze buurgemeenten?

De afgelopen weken is veel ambtelijke en bestuurlijke afstemming geweest. Alle buurgemeenten doorlopen een gelijksoortig 'spoedproces' en maken naar verwachting vergelijkbare programmeerafspraken met de provincie.

Wat is het vervolg?

Op 15 april as geeft het college een beeldvormde presentatie over de programmeerafspraken. Zoals aangegeven worden de bewoners van Dalfserveld West uitgenodigd om deze presentatie bij te wonen.

Met het voorbehoud van instemming van de raad levert 16 april as het college de ondertekende programmeerafspraken voor Dalfsen in bij de provincie.

Als de agendacommissie instemt worden de programmeerafspraken op 22 april besluitvormend aangeboden aan de raad. Als de raad niet akkoord gaat, worden de programmeerafspraken weer ingetrokken. De provincie geeft aan dat inhoudelijke wijzigingen niet meer mogelijk zijn.

In de brief van de provincie staat een planning voor hun besluitvormingsproces (juni 2024). Daarna volgen de eerder beschreven stappen tot aan het tweede kwartaal van 2025.

Bijlage 1: brief provincie over de programmeerafspraken.

Bijlage 2: format programmeerafspraken windenergie Dalfsen

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
H.J. van der Woude

Mail 8 maart 2024

Geachte wethouder duurzaamheid,

Hierbij informeren wij u over de inhoud, procedure en planning van de programmeringsafspraken wind.

Aanleiding

Als provincie zijn wij bevoegd bestuursorgaan voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW. Een aanvraag van een windinitiatief moeten wij binnen de wettelijke termijnen beoordelen en toetsen aan het ruimtelijk beleid. Hierdoor is het niet mogelijk om aanvragen te weigeren wanneer in datzelfde gebied al andere aanvragen zijn gedaan of windturbines staan.

Op verzoek van gemeenten hebben wij de mogelijkheid onderzocht om dergelijke ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dat kan door het creëren van 'schaarse ruimte voor aanvragen van vergunningen voor windturbines. Door het maken van programmeringsafspraken kunnen we deze schaarse ruimte optimaal en op ruimtelijke gronden verdelen. Op die manier kunnen wij uit meerdere aanvragen de initiatieven selecteren die ruimtelijk het beste passen. Ook is het mogelijk om aanvragen in de tijd te faseren.

Wijziging Omgevingsverordening en provinciaal beleid

Om dit alles mogelijk te maken is een wijziging van de Omgevingsverordening nodig en hebben wij het Provinciaal Programma Energiestrategie ([PPE](#)) in concept aangepast. In de Omgevingsverordening is het maximum voor windenergie opgenomen. Dat is het na te streven aandeel windenergie uit de RES 1.0 (circa 2 TWh). Zo creëren wij schaarste. In het concept PPE beschrijven we de manier waarop we de schaarste over de provincie verdelen. Voor elk gebied hebben wij een maximale invulling van het gebied tot 2030 voorgesteld. Dit maximum per gebied baseren wij op de ruimtelijke eigenschappen, de technische potentie van het gebied, de biedingen van beide RES-regio's en de evenredige verdeling over de voorkeursgebieden. Alle stukken zijn ter visie gelegd vanaf 18 januari 2024.

Onpartijdig, transparant en navolgbaar

Een belangrijke voorwaarde voor het kunnen maken van afspraken en daarmee kunnen maximeren van het aantal windturbines is dat (i) de gehele schaarste ruimte is verdeeld over alle gebieden en (ii) de procedure om de schaarste te verdelen onpartijdig, transparant en navolgbaar is. Dit houdt in dat wij een passende mate van openbaarheid moeten geven over:

- de beschikbaarheid van het aantal schaarse vergunningen;
- de verdeelprocedure;
- het aanvraagtijdstip voor het volledig afgesproken aantal GWh;
- de locaties waar het afgesproken maximum mag landen;
- de toe te passen ruimtelijke selectiecriteria.

Deze gegevens publiceren wij in het PPE en op het moment dat wij een gebied open zetten. Dit betekent ook dat deze aspecten onderdeel moeten zijn van de programmeringsafspraken.

Fasering

Fasering van het openstellen van gebieden is mogelijk. Dat komt het proces in het gebied ten goede. Het is wel noodzakelijk dat vooraf duidelijk is wanneer welke gebieden voor welk maximum we open zetten. Het is ook een vereiste dat het algehele maximum, de optelsom van de twee fasen, wel bekend is en vastgelegd is.

Vrijwillig en optioneel

Een maximum aan vergund vermogen voor windparken in een bepaald gebied kunnen wij alleen stellen als voorwaarde voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De optie om programmeringsafspraken te maken is een kans die wij bieden en zeker géén verplichting. Indien u ervoor kiest om geen programmeringsafspraken te maken ontstaat een restgebied, waarvoor het plafond de gezamenlijke openstaande ruimte is tot de 2 TWh. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE.

Stand van zaken

Vanaf begin januari 2024 voeren we ambtelijk en bestuurlijk gesprekken met gemeenten om te verkennen of er behoefte is aan deze 'programmeringsafspraken'. In het concept PPE hebben we aangegeven aan welke maxima per deelgebied wij denken. Van deze voorgestelde verdeling kunnen we afwijken. Essentieel is dat de schaarste van 2TWh ook daadwerkelijk is verdeeld over de gebieden. Dat kan door programmeringsafspraken of de maxima zoals genoemd in het PPE. De deadline voor het maken van afspraken komt dichterbij en daarom informeren we u over de stappen die volgen.

Programmeringsafspraken: de inhoud

U heeft de mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken. Daarin stellen we een maximum per voorkeursgebied vast en maken we afspraken over de fasering. Hierbij spreken we af welk deel van het gebied we wanneer ontwikkelen om zo invulling te geven aan een afgesproken maximum. Zo kunt u andere relevante ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied ook betrekken. U krijgt de gelegenheid om met een voorstel te komen met de finale invulling voor de ambitie, zoekgebieden/locaties, fasering en nadere afspraken verdeeld over de voorkeursgebieden. Samen bekijken we of het mogelijk is tot afspraken te komen. Voor de verdere inhoud van de programmeringsafspraken verwijzen wij naar bijgaand format.

Procedure wanneer u geen programmeringsafspraken maakt

Indien u ervoor kiest geen programmeringsafspraken te maken geldt hiervoor dat wij de aanvragen voor de gebieden waar geen programmeringsafspraken gelden in behandeling nemen totdat het provinciaal plafond van 2 TWh in de hele provincie is bereikt. Ook die ruimte moet openbaar en transparant worden verdeeld. Dat doen wij dan volgens de verdeling in het PPE.

Bij de behandeling van initiatieven in gemeenten zonder programmeringsafspraken houden we ook zoveel als mogelijk rekening met de lokale kaders.

Globale planning

Zowel in de Statenbrief van 20 december 2023 als de Statenbrief van 16 januari 2024 staat een globale planning voor de vaststelling van het windbeleid door Provinciale Staten. In de week van 10 januari 2024 tot 16 januari 2024 hebben wij gemeenten in de voorkeursgebieden geïnformeerd over de mogelijkheid van het maken van de programmeringsafspraken en het tijdsplan daarbij. Vervolgens zijn na 16 januari 2024 de ambtelijke en bestuurlijke gesprekken met gemeenten in de voorkeursgebieden geweest en is de inhoud en het proces van het maken van programmeringsafspraken nader toegelicht. Onderstaand vindt u de planning zoals die nu geldt, onder voorbehoud van het feit dat de Staten over hun eigen agenda gaan en de vraag nog beantwoord moet worden of er ruimte is om alle insprekers in 1 commissievergadering te kunnen inplannen voor hun spreekrecht of dat dit over meerder dagen moet worden verdeeld.

± 16 april 2024 (12u): deadline bieding van gemeenten voor programmeringsafspraken

~~23 april~~ xx mei 2024: besluit college tot verdeling van de schaarste (vaststelling PPE)

~~15 mei~~ xx juni 2024: Commissie vergadering PS

~~29 mei~~ xx juni 2024: PS vergadering

De deadline van ± 16 april voor het maken van programmeringsafspraken volgt uit de planning om de verordening en het PPE op tijd te kunnen aanbieden aan de Staten. Na besluitvorming in PS vervalt namelijk het voorbereidingsbesluit en kunnen initiatiefnemers – bij afwezigheid van programmeringsafspraken – aanvragen indienen. Om eventuele aanvragen onder de programmeringsafspraken te laten vallen zullen deze afspraken voor ± 16 april bekend moeten zijn om op tijd in de stukken mee te kunnen nemen.

Afstemming met uw raad

De programmeringsafspraken maakt uw college met ons college, Wij kunnen ons voorstellen dat u deze afspraken wilt voorleggen aan uw raad. U kunt de afspraken desgewenst maken onder voorbehoud van instemming met uw raad. Daarbij is het wel van belang dat u voor besluitvorming in PS op 29 mei uw raad een besluit heeft genomen. Indien uw raad niet akkoord gaat met de afspraken vervallen de programmeringsafspraken voor uw gemeente.

Concrete stappen

Indien u nog geen programmeringsafspraken heeft gemaakt of nog niet heeft aangegeven geen afspraken te willen maken dan verzoeken we u ons dat aan te geven. In het geval u wel afspraken wil maken verzoeken we u de volgende gegevens aan te leveren:

- welk plafond aan GWh u wilt hanteren voor uw voorkeursgebied/gemeente
- welk tijdvak of tijdvakken u wil hanteren voor aanvragen
- in welke gebieden u het maximum aan GWh wil laten landen
- eventuele andere afspraken die u graag wil maken

Indien we overeenstemming bereiken zullen we deze gegevens opnemen in bijgevoegd format (bijlage). Randvoorwaardelijk voor het maken van afspraken is dat dit format vóór ± 16 april ondertekend door uw college retour is bij ons.

Hartelijke groet,

Ir. T.A. (Tijs) de Bree

Gedeputeerde Energietransitie, Sociale agenda, Cultuur, Milieu en Financiën

Rood = nieuwe data na aanleiding van bestuurlijk overleg.

Programmeringsafspraken wind op land

1. Programmeringsafspraken

Doel programmeringsafspraken

In de (ontwerp) nieuwe provinciale omgevingsverordening is een maximum van 2 terawattuur (TWh) aan windenergie opgenomen. Om hier invulling aan te geven maken wij programmeringsafspraken tussen Gedeputeerde Staten en het college van Burgemeester en Wethouders over onder andere het maximumaantal op te wekken Gigawattuur (GWh) door wind op land. De afspraken hebben betrekking op het gebied bestaande uit **[Dalsserveld West]**. De gemaakte afspraken nemen wij op in het Provinciaal Programma Energiestrategie. Daarmee kan provincie Overijssel als bevoegd gezag voor windturbines¹ de vergunningverlening binnen de maxima reguleren en beoordelen. De programmeringsafspraken herzien we elke twee jaar, indien nodig.

Afspraken tussen provincie Overijssel en **[gemeente Dalssfen]**

Deze afspraken zijn gemaakt tussen twee bestuursorganen: het college van Gedeputeerde Staten van Provincie Overijssel en het college van Burgemeester en Wethouders van gemeente **[Dalssfen]**. Gemeenten en provincie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de realisatie van de gemaakte afspraken.

Provinciale Staten en de Gemeenteraad stellen de ambitie en de kaders vast in de Regionale Energie Strategie (RES). Provinciale Staten stellen de kaders waarbinnen Gedeputeerde Staten een besluit kan nemen over de vergunningverlening voor een windpark. De provinciale Omgevingsvisie en verordening vormen het bovenliggend beleidskader. De Gemeenteraad kan binnen de gemeentegrenzen zoekgebieden aanwijzen.

Juridische werking

De mogelijkheid om programmeringsafspraken te maken staat in artikel 4.108c van de Omgevingsverordening.

Omgevingsplannen voorzien niet in het oprichten van windturbines voor zover dit ertoe leidt dat er in Overijssel jaarlijks in totaal meer dan 2 TWh aan windenergie geproduceerd wordt. Omgevingsplannen staan alleen toe dat nieuwe windturbines worden opgericht als dit past binnen de geldende programmeringsafspraken windenergie, zoals deze zijn gemaakt en vastgelegd in bestuurlijke afspraken tussen provincie en gemeenten. Wanneer de realisatie van een nieuwe windturbine niet past binnen geldende programmeringsafspraken windenergie, kan de windturbine alleen worden opgericht als daarvoor vooraf instemming is verkregen van Gedeputeerde Staten. Als er voor de gemeente geen programmeringsafspraken windenergie gelden, zijn Gedeputeerde Staten bevoegd om vast te stellen wat het maximum is van de

¹ [Artikel 9c Elektriciteitswet 1998](#)

hoeveelheid op te wekken GWh en het daarvoor benodigde aantal windturbines dat daarvoor binnen een gemeente opgericht mag worden.

De procedure voor selectie van de aanvragen voor vergunningen en de verdeling van het maximum per gebied staat in hoofdstuk 3 van het Provinciaal Programma Energiestrategie.

2. De afspraken

a. Maximum aan opwek

Provincie en gemeente spreken af dat in de gemeente [Dalfsen] maximaal [60] GWh aan duurzame energie door wind op land wordt opgewekt in 2030. Bij de beoordeling van initiatieven gaan we uit van maximaal 20 GWh aan opgewekt vermogen per windturbine. Provincie Overijssel maakt elk halfjaar een monitor, waarin we (verwacht opgewekt) vermogen nader specificeren zodra projectrealisatie meer concreet wordt.

b. Locaties

Provincie en gemeente spreken af dat het afgesproken maximumaantal GWh mag landen in gebied [Dalfserveld West]. Exacte specificering van het gebied gebeurt in nader overleg voorafgaand aan openstelling van de locatie (zie sub c.). Het is vervolgens aan de initiatiefnemers om de ruimte in te vullen.

Het afgesproken gebied dient ruim voldoende ruimte te bieden voor het afgesproken aantal GWh. De definitie van ruim voldoende ruimte is gebaseerd op de Omgevingseffectrapportage van Provincie Overijssel.

c. Fasering

Provincie en gemeente spreken af dat de provincie het afgesproken aantal van [60] GWh openstelt voor aanvragen in de periode [2, 2025]. Het is mogelijk meerdere fasen te hanteren. Bijvoorbeeld fase 1 voor gebied a en fase 2 voor gebied b. Hier moet wel een ruimtelijke argumentatie aan ten grondslag liggen.

De openstelling en daaropvolgende beoordeling van initiatieven doet de provincie op een openbare en transparante wijze.

d. Bekende initiatieven of lopende aanvragen

Provincie en gemeente spreken af dat het initiatief [initiatief invullen indien van toepassing] meetelt aan de invulling van het afgesproken maximum. Enkel initiatieven die operationeel zijn of waarvoor een planologische procedure loopt komen hiervoor in aanmerking.

e. Bevoegd gezag

Zodra de provincie de weging van initiatieven aan de hand van de vastgelegde selectiecriteria in het PPE - na sluiting van een tijdvak - heeft gedaan is, inzichtelijk welke initiatieven planologische medewerking krijgen. Gedeputeerde Staten zijn op grond van de elektriciteitswet bevoegd gezag voor de meeste windturbineparken. De gemeente kan verzoeken om die rol aan de gemeente over te dragen. Gedeputeerde Staten nemen in

die gevallen een besluit op dat verzoek op basis van de gronden die genoemd zijn in de Elektriciteitswet.

3. Overig

Disclaimer

Het College van Burgemeester en Wethouders van gemeente [Dalfsen] ondertekenen bovenstaande afspraken onder voorwaarde dat de gemeenteraad hiermee ongewijzigd akkoord gaat, wetende dat wanneer er geen programmeringsafspraken worden gemaakt provincie Overijssel geen weigeringsgronden heeft voor vergunningsaanvragen die voldoen aan de ruimtelijke kaders tot het maximum van 2 TWh.

Kaart

Deze kaart geeft de begrenzing aan van het opengestelde gebied, zoals opgenomen in deze programmeringsafspraken. Deze begrenzing is indicatief. Bij openstelling van de betreffende gebieden publiceert de provincie een kaart met een precieze aanduiding van het gebied.

Geldig van [1 juni 2024] tot [hernieuwing]